

OD IDEI do realizacji

Mozna te rozważania rozpocząć od następującego sformułowania: każdy projekt jest wyjątkowy, nie ma dwóch jednakowych rozwiązań logistyki magazynowej. Na poparcie tej tezy można wysunąć liczne argumenty: począwszy od formy budynku i infrastruktury, przez strukturę zleceń, skończywszy na specyfikacji technicznej zastosowanych urządzeń technicznych.

TEKST: **Robert Lubandy**, KONSULTANT/PARTNER LUBANDY.LOGISTIC.SERVICES

Niezwykle rzadko zdarzają się projekty, w których wyniki kalkulacji zwrotu z inwestycji różnią się od siebie tak niewiele i nie dają jednoznacznych odpowiedzi na pytanie o prawidłowość poczynionych założeń koncepcyjnych. Tu może zakończyć się rola konsultanta, który pozostawi decyzję (bez rekomendacji) inwestorom. Niemniej wiele lat doświadczeń, również tych praktycznych przy kierowaniu magazynami, wymusza konieczność wsparcia klienta w tej niełatwej sytuacji.

Z jednej strony brak praktyki zawodowej personelu w pracy z automatycznymi systemami komplekacji rodzi uzasadnione obawy o przebieg uruchomienia i dalszą pracę systemów. Z drugiej strony pojawia się pytanie inwestorów związane z problemem: kapitalizacja firmy czy koszty operacyjne i osobowe.

Podjęta decyzja o wyborze wariantu o najmniejszym stopniu zaangażowania personelu i największej kapitalizacji firmy wydaje się z obecnej perspektywy decyzją właściwą.

1. MAGAZYNOWE STUDIUM PRZYPADKU, CZYLI O ROLI INSPIRACJI W PROCESIE PROJEKTOWANIA

Niemniej istnieje wiele uniwersalnych zasad (chaotyczne składowanie, oddzielone strumienie przepływu towarowego, struktury ABC magazynowania itd.) i rozwiązań (systemy regałowe, urządzenia przenośnikowe, automatyczne systemy komplekacji), na bazie których powstają projekty.

Jednak podstawą każdego projektu jest pomysł, na bazie którego całość staje się rozwiązaniem kompletnym. Może to być specyficzna reguła przyjęć towaru lub sposób na sortowanie i rozdzielanie w magazynie. Takie pomysły rodzą się w trakcie intensywnych studiów przypadków w połączeniu z oczekiwaniami klienta lub jego odbiorców.

Czasami inspiracja pojawia się podczas wizyty referencyjnej (niekoniecznie w magazynie tej samej branży, o co z reguły trudniej) lub dysput na forum specjalistów.

Największą wartością każdej firmy zajmującej się planowaniem systemów jest baza doświadczeń zebranych w wielu projektach. Jednak oprócz trudności technicznych przy sporządzeniu takiej bazy można uznać po

Rysunek 1. Trójkąt planowania logistycznego

czasie, że – jak wspomniałem na wstępie – każdy projekt jest inny i wymaga „wpa-trzenia” się w sedno problemu.

Tak więc nie pozostaje nam, praktykom, nic innego, jak wymieniać doświadczenia (nawet jeżeli już kilka projektów mamy za sobą) i szukać inspiracji u różnych źródeł.

TABELA 1. ZAŁOŻENIA BRZEGOWE DO KALKULACJI ROI PROJEKTU

rok rozpoczęcia zwrotu z inwestycji	2014
ilość sztuk towaru pobrana w jednym roku	dane niejawne
czas trwania finansowania	5 lat
czas użytkowania inwestycji	2014-2022
przyrost w ciągu roku	20%
ekstrapolacja sztuk pobrania towaru	175 000 000
oprocentowanie kredytu	8%
liczba godzin pracy na dobę	12
liczba dni roboczych w roku	288
wzrost kosztów produkcji w skali roku	12%
wzrost ceny zakupu w skali roku	2%

TABELA 2. ZESTAWIENIE KOSZTÓW PRZYSZŁYCH INWESTYCJI DLA WARIANTU „JEST” W EURO (WARIANT 1)

SKŁADOWE INWESTYCJI	OKRES EKSPLOATACJI	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
oprogramowanie	5	15 000									
oprzyrządowanie IT	4										
regaly półkowe	10										
regaly przepływowe	14										
regaly paletowe	14										
budowa hali	20										
PM	14										
technika podnośnikowa	5	54 000									
technika automatyzacji	8										
inne	8										
koszty całkowite		69 000	-	-	-	-	76 182	-	-	-	-

2. OPTYMALIZACJA KOSZTÓW W PROCESIE PLANOWANIA NOWEGO MAGAZYNU

W praktyce planistycznej – opierając się na danych brzegowych, takich jak: powierzchnia magazynu, budżet inwestycji oraz struktura zleceń – rozpoczyna się wewnątrz tzw. trójkąta logistycznego poszukiwanie optymalnego rozwiązania problemu.

I tu pojawia się pierwszy problem z określeniem „optymalne”. Dla jednych będzie to maksymalne zagęszczenie magazynu (np. w metrach sześciennych składowanego towaru na jednostkę powierzchni magazynu), dla innych minimalna liczba pracowników zatrudnionych bezpośrednio przy procesach magazynowania.

Moim zdaniem prawidłowy pomiar „optymalności magazynu” powinien opierać się na założeniu, że jest to jednostkowy koszt pobrania (lub składowania) jednostki towarowej (sztuka, linia zlecenia), przy czym składowymi tego kosztu jednostkowego są zarówno koszty inwestycyjne (jednorazowe), jak i wynikające z zastosowanej bezpośrednio technologii koszty procesowe

TABELA 3. ZESTAWIENIE KOSZTÓW PRZYSZŁYCH INWESTYCJI DLA WARIANTU „MAGAZYN MANUALNY” W EURO (WARIANT 2)

SKŁADOWE INWESTYCJI	OKRES EKSPLOATACJI	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
technika automatyzacji	12	147 000									
technika podnośnikowa	5	54 000									
oprogramowanie	10	180 000									
oprzyrządowanie IT	4	230 000									
regaly przepływowe	14	158 000									
regaly paletowe	8	168 000									
pojemniki	6	188 000									
PM	8	35 000									
regaly specjalne	10	40 000									
wózki do kompletacji	5	18 500									
inne	8	25 000									
rezerwa projektowa 10%	8	124 350									
koszty całkowite		1 367 850	-	-	-	248 959	80 046	211 719	-	682 316	-

TEMAT NUMERU: PLANOWANIE I REALIZACJA INSTALACJI AUTOMATYCZNYCH W MAGAZYNIE

026

TABELA 4. PORÓWNAWCZE ZESTAWIENIE KOSZTÓW EKSPLOATACJI DLA DWÓCH PORÓWNYWANYCH WARIANTÓW

WARIANT 1 – „JEST”											
ŹRÓDŁO KOSZTÓW	OPROGRAMOWANIE	OPRZYRZĄDOWANIE IT	REGAŁY POŁKOWE	REGAŁY PRZEPLYWOWE	REGAŁY PALETOWE	BUDOWA HALI	TECHNIKA PODNOŚNIKOWA	TECHNIKA AUTOMATYZACJI	INNE	INNE	INNE
energia elektryczna	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
serwis techniczny	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,0%	0,0%	3,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ubezpieczenie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
koszty wynajęcia	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
licencje programowe	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
OKRES EKSPLOATACJI	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
całkowite koszty w ciągu roku w euro	5700	6384	6498	7182	7866	8436	9120	9690	10 260	10 830	11 400
WARIANT 2 – „MAGAZYN MANUALNY”											
ŹRÓDŁO KOSZTÓW	TECHNIKA AUTOMATYZACJI	TECHNIKA PODNOŚNIKOWA	OPROGRAMOWANIE	OPRZYRZĄDOWANIE IT	REGAŁY PRZEPLYWOWE	REGAŁY PALETOWE	POJEMNIKI	REGAŁY SPECJALNE	WÓZKI DO KOMPLETACJI	INNE	REZERWA PROJEKTOWA 10%
energia elektryczna	1,5%	1,5%	0,0%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	0,0%
serwis techniczny	2,5%	5,0%	0,0%	5,0%	1,0%	3,0%	2,5%	0,5%	1,0%	2,5%	0,0%
ubezpieczenie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
koszty wynajęcia	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
licencje programowe	0,0%	0,0%	18,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
OKRES EKSPLOATACJI	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
całkowite koszty w ciągu roku w euro	69 445	77 778,4	86 111,8	94 445,2	102 778,6	109 723,1	116 667,6	123 612,1	130 556,6	137 501,1	144 445,6

TABELA 5. ZESTAWIENIE WYNIKÓW ANALIZY ROI DLA DWÓCH WARIANTÓW

OKRES EKSPLOATACJI	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
koszty całkowite wariantu 1 – „JEST” (w euro)	1 022 474	2 133 505	3 427 563	4 935 582	6 692 966	8 770 754	11 110 093	13 811 185	16 873 495	20 313 303	20 324 703
koszty całkowite wariantu 2 – „Magazyn manualny” (w euro)	1 792 969	2 276 381	2 826 379	3 452 632	4 349 410	5 156 128	6 148 322	7 129 069	8 600 250	9 829 782	9 974 228
różnica kosztów (w euro)	- 770 495	- 142 876	601 185	1 482 950	2 343 556	3 614 626	4 961 771	6 682 116	8 273 245	10 483 521	10 350 475

okres zwrotu wariantu 2 – „Magazyn manualny” w porównaniu z wariantem 1 – „JEST” to 2,31 lat

(wieloletnie). Koszty procesowe (operacyjne) w przeliczeniu na jednostkę towarową (lub jej pobranie) można wyliczyć, bazując na następujących parametrach głównych:

- ➔ wskaźniku wzrostu (ekstrapolacja przepływu towarowego w przyszłości);
- ➔ wskaźnikach inflacji dla kraju, w którym przeprowadzana jest inwestycja;
- ➔ kosztach personalnych;
- ➔ kosztach utrzymania (w tym i infrastruktury);
- ➔ przyroście wydajności.

Wbrew pozorom jednorazowe koszty inwestycyjne nie są jedynie pochodną ceny zakupu i zawierają następujące parametry, które należy uwzględnić:

- ➔ koszt pieniądza (w kraju pochodzenia kredytu lub posiadania środków własnych);
- ➔ sumę inwestycji;
- ➔ wzrost cen w kraju pochodzenia urządzeń technologicznych (wskaźnik odnowienia inwestycji).

Posłużymy się przykładowymi danymi z jednego z naszych projektów automatyzacji magazynu leków usytuowanych poza Europą (Uzbekistan) z następującymi danymi brzegowymi:

W danym projekcie zaproponowano trzy różniące się między sobą warianty techniczne o różnym stopniu automatyzacji i różnym zapotrzebowaniu na siłę roboczą i odniesiono je do sytuacji dzisiejszej klienta przy założeniu, że nie będzie on zmieniał swojej polityki i będzie rozwijać swój biznes bez nowych inwestycji. W takim wariantcie składowych inwestycyjnych jest mniej i uwzględniają one jedynie drobne usprawnienia w oprogramowaniu i zwiększenie liczby wózków widłowych. Powstaje w ten sposób gradacja wyników kalkulacji ROI (Return of Investment), która może posłużyć do przyjęcia kryteriów wyboru opcji automatyzacji.

W tak przygotowanym zestawieniu ważne jest uwzględnienie okresu eksploatacji każdego z elementów inwestycji i przypisanie mu właściwego okresu użytkowaniu, po którym musi dojść do

generalnego remontu lub odnowienia inwestycji. Tak więc technika, której skończył się okres eksploatacji lub nie jest ona już na odpowiednim poziomie, musi zostać zakupiona ponownie (już w innej cenie).

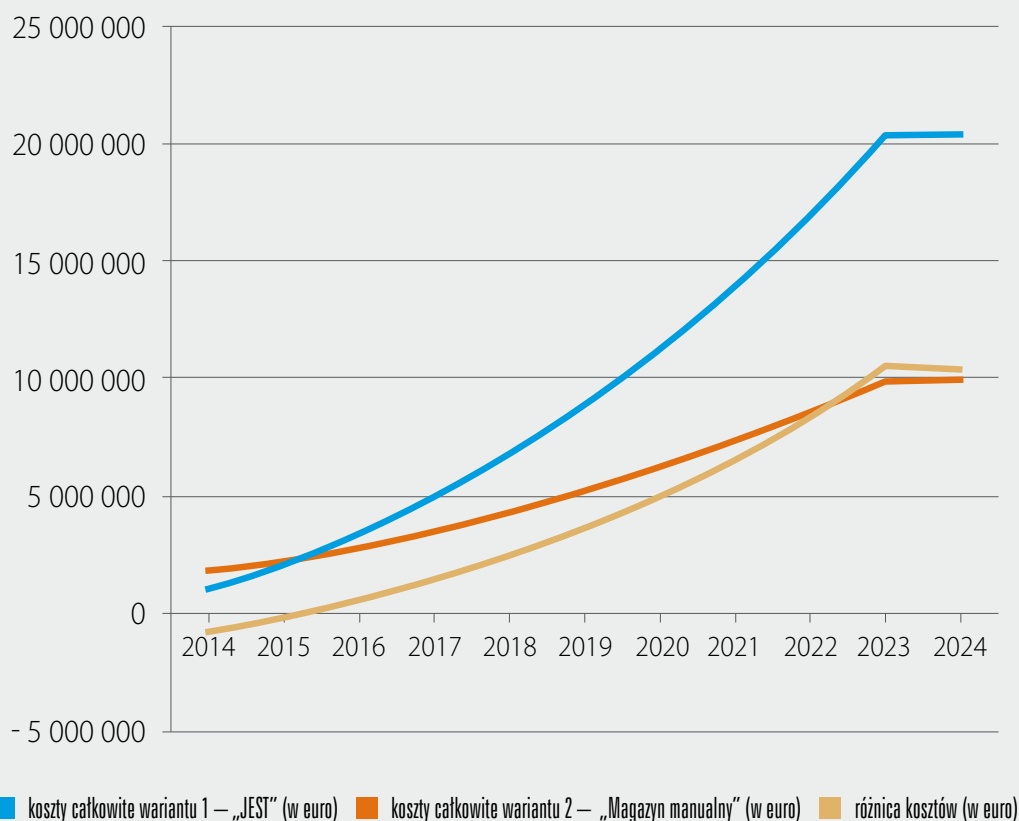
W WARIANCIE 2 zastosowano usprawnienia techniczne i nowe rozwiązania programowe przy wsparciu prostymi (nie automatyzowanymi) metodami poboru.

Tak przygotowane zestawienie musi być, jak już wspominałem, uzupełnione zestawieniem kosztów operacyjnych dla każdej z pozycji inwestycji przy uwzględnieniu wszystkich założeń poczynionych na wstępie.

Po zestawieniu wszystkich kosztów eksploatacji dla obu wariantów można przystąpić do określenia współczynnika ROI i porównania go z innymi wariantami, które będą się różniły sposobem realizacji technologii, liczbą pracowników (efektywnością) itd.

Tak więc gra decyzyjna będzie miała wymiar ekonomiczny i zostanie oparta na zasadach

RYSUNEK 2. WYKRES PRZEBIEGU ZWROTU Z INWESTYCJI W KOLEJNYCH LATACH JEJ TRWANIA

uwzględniających nie tylko wysokość nakładów inwestycyjnych – co jest najczęściej powtarzanym błędem podczas podejmowania decyzji inwestycyjnych w automatyzację magazynową – ale również wiele danych operacyjnych (w tym efektywność procesu).

3. W POSZUKIWANIU WŁAŚCIWEGO ROZWIĄZANIA

Warunki klimatyczne i geograficzne Uzbekistanu (rozległy kraj z pasmami gór i trudnymi do przebycia drogami), jak również uwarunkowania prawne były kolejnym ważnym ograniczeniem w omawianym projekcie.

Ponadto nasz klient dysponuje przestarzałym budynkiem o nie najlepszym układzie i przeznaczeniu. Taka sytuacja prowadzi do konieczności dopasowania procesów do infrastruktury (logistyka z kompromisami), co już na wstępie utrudnia osiągnięcie dobrego ROI.

Pomimo starań klienta o poprawne rozmieszczenie towaru wewnątrz budynku jego wysiłki były niestety skazane na niepowodzenie, bo brakowało pomysłu na odpowiednie procesy i zastosowanie właściwej techniki wsparcia magazynowego.

W tej sytuacji zaproponowano trzy odmienne koncepcje zmian procesowych w rozłożeniu towaru, które opierały się na następujących założeniach:

Fot. 1. Budynek magazynu – widok wewnątrz

Fot. 2. Rozmieszczenie towaru na półkach

- koncepcja 1: zagęszczenie towaru w strefach i na półkach, tak aby wygospodarowane miejsca wykorzystać dla ciągów komunikacyjnych dla przejazdu wózkami komplekcyjnymi – komplekcja równoległa kilku zleceń jednocześnie z wykorzystaniem pracy ręcznej operatorów przy niewielkim wsparciu techniki (terminale radiowe, półautomatyczne szafy do komplekcji produktów wolnej rotacji);
- koncepcja 2: jako uzupełnienie do poprzedniej koncepcji – zastąpienie transportu wewnątrzmagazynowego mechanicznym (wymuszonym) ruchem opakowań wysyłkowych na przenośnikach rolkowych;
- koncepcja 3: zastąpienie przenośników rolkowych przez indywidualnie napędzane jednostki transportowe oraz budowę dodatkowej antresoli w celu przygotowania dodatkowej powierzchni magazynowej do komplekcji opakowań zbiorczych.

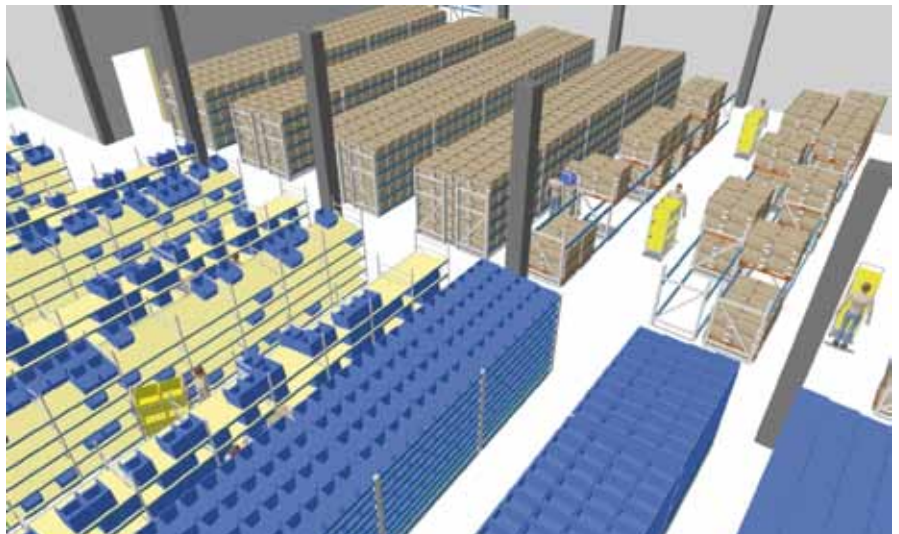
Warunkami wspólnymi dla wszystkich wariantów były:

- rozłożenie towaru według zasad GDP (jedna seria towaru w jednej jednostce magazynowej – pojemniku lub na palecie);
- grupowanie towaru według przynależności do grupy farmaceutycznej;
- ścisłe przestrzeganie zasady FEFO;
- kontrola parametrów towarowych podczas pobrania;
- tworzenie warunków do inwentaryzacji bieżącej;
- zagęszczenie towarów w strefach w celu wygospodarowania miejsca dla nowych produktów.

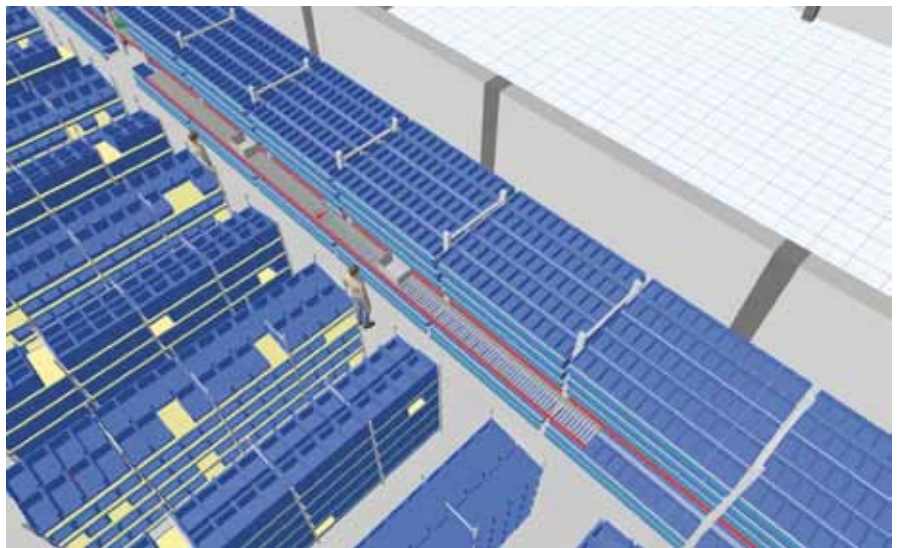
W wyniku planowania koncepcyjnego przygotowano następnie – na podstawie wyliczeń zapotrzebowania inwestycyjnego – trzy współczynniki ROI dla podjęcia decyzji, które leżały w następujących granicach:

- wariant 1 – przewidywany zwrot z inwestycji na poziomie 2,3 roku,
- wariant 2 – przewidywany zwrot z inwestycji na poziomie 2,8 roku,
- wariant 3 – przewidywany zwrot z inwestycji na poziomie 2,7 roku.

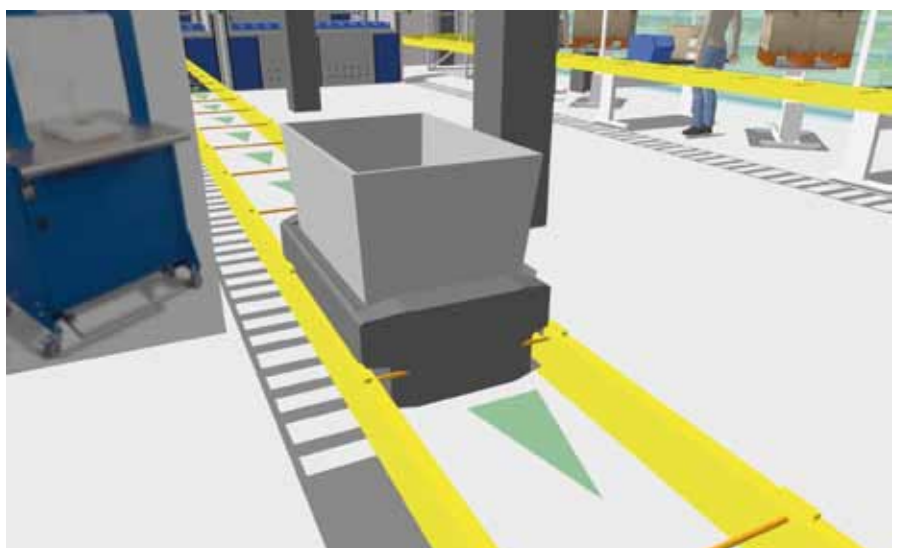
Tak małe różnice wynikowe, leżące w granicach błędu przybliżeniowego, skłoniły inwestorów do przyjęcia wariantu 2., bo gwarantował on największe szanse na dopasowanie w dalszej przyszłości do mogących się pojawić zmiennych warunków rynkowych. ■

Rysunek 3. Komplekcja ręczna w wariantcie 1

Rysunek 4. Komplekcja ręczna przy wymuszonym obiegu opakowań wysyłkowych w wariantcie 2

Rysunek 5. Jednostka samojezdna dla opakowań wysyłkowych w wariantcie 3